

Preek 4 april 2021, Pasen; ds. Jan van der Wolf

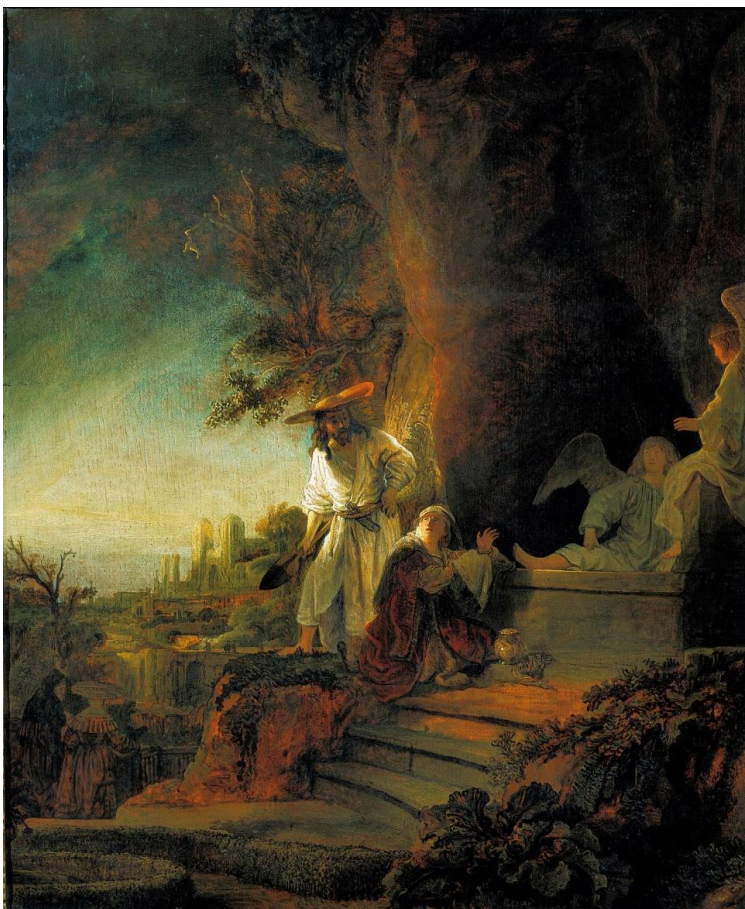
EEN VEELBETEKENENDE VERGISSING

Bijbellezing: Johannes 20:11-18

We zongen daarnet:

*'t Is feest, omdat Hij bij ons is,
de Heer die eeuwig leeft
en die in zijn verrijzenis
alles herschapen heeft.*

Dit lied verwoordt dat de opstanding van Christus herschepping is. Als ik deze woorden zing word ik er blij van, maar eigenlijk kan ik het niet vatten. Het is een mysterie. Een mysterie kun je niet begrijpen, maar wel binnengaan. Ik wil je uitnodigen om vanmorgen - samen met mij – dit geheimenis binnen te treden. Daarbij laten we ons bij de hand nemen door een kunstenaar, om het onvoorstelbare voor je te zien. We gaan kijken naar het schilderij “Christus verschijnt aan Maria Magdalena” van Rembrandt. Dit schilderij is trouwens in bezit van Buckingham Palace.

Direct valt je oog op de man in het wit met de grote hoed. Hij heeft een schep in de hand en onder zijn gordel een snoeimes. Christus is afgebeeld als een potige hovenier. Goed beschouwd schildert Rembrandt een misverstand. Want Maria is in de veronderstelling dat ze met de tuinman van doen heeft.

Als Maria op de eerste dag van de week bij het graf staat huilt ze. In haar verdriet heeft ze maar één vraag: Waar is het lichaam van mijn Heer? Ze vraagt het aan de twee engelen in het wit. Die zie je aan de rechterkant. Maar als ze zich omdraait ziet ze iemand anders staan. “Waarom huil je? Wie zoek je?” is zijn vraag. Maria denkend dat het de tuinman is zegt: “Als u hem hebt weggehaald, vertel me dan waar u hem hebt neergelegd, dan kan ik hem meenemen.” Ze zit helemaal in haar opvatting vast, dat Jezus’ lichaam is wegge-

haald en dat Hij opgestaan zou zijn komt helemaal niet in haar op. Ze zit in haar tunnel van verdriet. Die man kan niet anders dan de hovenier zijn. Rembrandt zet de film stil bij dit moment van misvatting.

Hij had ook het ontroerende moment kunnen schilderen dat Christus haar naam noemt. Er worden dan maar twee woorden gewisseld: “Maria” “Mijn meester.” Daar zit alles in, alles valt op z’n plek. Haar tunnel van verdriet wordt opengeboren.

De dichter Barnard schrijft hierover: “Vaak heb ik dit voorgelezen, thuis aan tafel of in de kerk op de paasmorgen. Het is mij nooit gelukt om deze woorden te lezen met vaste, ongebroken stem. Hier houdt alles op. Hier begint alles.” Dat in je diepste verwarrende verdriet je bij je naam wordt genoemd. Je wordt gekend, je wordt begrepen tot in het diepst van je ziel. Dat laat geen mens onberoerd. De opgestane Heer noemt jouw naam vanmorgen..... Hij kent je..... Juist als we verdwaald zijn in gedachtegangen die de toekomst afsluiten. Hij noemt je naam. Ineens is alles helder.

Maar het schilderij is nog niet zover. Het toont de vergissing. Maar het is bepaald geen vergissing van Rembrandt om deze vergissing te verbeelden. De Opgestane Heer als tuinman heeft een diepe betekenis. Het brengt ons bij de allereerste tuin, de hof van Eden. Het is niet toevallig dat het verhaal begint met de woorden. “Vroeg op de eerste de dag van de week... “ (Joh. 20:1). Het brengt ons bij de eerste scheppingsdag, als God zegt: “er zij licht.” Er valt een prachtig licht op het gezicht van Maria. Dat licht komt niet van Christus. Want ook de Opgestane wordt van links aangelicht. Het is het licht van de opkomende zon. Een nieuwe morgen.

De schepping is aangetast. De Hof van Eden is geen paradijs gebleken, het kwaad tiert welig. Op die Paasmorgen is het herstel ingezet. Christus die als de tweede Adam voor de tuin gaat zorgen. De hovenier is met de herschepping begonnen. In de grondtaal heeft het woord tuinman te maken met kweken en verzorgen. Dat gaat over ‘nieuw leven’ en ‘tot bloei laten komen’. Daarom is het ook zo mooi dat Pasen in het voorjaar valt. Het is geen lentefeest, maar dat het in de lente valt helpt ons wel om de betekenis aan te voelen.

Een terminaal zieke vrouw zei ooit tegen me: “Ik verlang niet zoveel meer. Nog een keer op m’n balkon zitten in de voorjaarszon en de narcissen zien uitkomen.” Het verbeeldde haar hoop voorbij die laatste grens, de hoop op nieuw leven.

Op het schilderij is het een potige tuinman, uitgerust met mes en schop. Die heeft hij ook wel nodig. Onze tuin, die wereld heet, moet op de schop. Er is kaalslag, verwildering en verstikking. Een beetje bijharken is niet genoeg. Zoals ds Giel mooi schreef in Proef over Pasen: het gaat niet om reanimatie maar om transformatie.

Een goede hovenier kijkt naar een tuin als ecosysteem. Het gaat om de samenhang der dingen. Hoe kunnen de planten en bomen bloeien, zonder dat het ten koste gaat van elkaar. Waar is meer licht nodig? Wat moet gesnoeid worden? Wat dreigt verstikt te worden? Het is beeld voor wat er met deze aarde moet gebeuren. Het gaat dus over vrede en gerechtigheid. Hoe kunnen mensen en volken tot bloei komen. Het Bijbelse woord ervoor is: shalom. Dat geldt ook voor je eigen bestaan. Christus is hovenier van je eigen hart. Om van je leven een bloeiende tuin te maken. Hij heeft daarvoor een schop en een kapmes. Hij graaft en spit, schoffelt en snoeit, bemest en besproeit. Hij maakt vuile handen in de grondlagen, de bodem van ons bestaan. Aan onze doorns en stekels kan hij zich lelijk bezeren, tot bloedens toe. Waar moet er worden gesnoeid in je eigen leven? Wat kan tot bloei komen?

Ons leven, onze wereld wordt een bloeiende tuin. Met Pasen is dit proces in gang gezet. Als je goed kijkt zie je het. “Blijf niet staren op wat vroeger was, laat het verleden rusten. Zie ik, zegt Hij, ga iets nieuws beginnen, nu ontkiemt het – zie je het al?” (Jes. 43: 18-19)

Op het schilderij zie je achter de hovenier een grote boom staan. Het verwijst naar de boom uit het begin van de Bijbel: de boom van kennis van goed en kwaad. Maar vooral ook naar de boom op de laatste bladzijde van de Bijbel: de levensboom. "In het midden van het plein van het nieuwe Jeruzalem stond een levensboom, die twaalf vruchten gaf, elke maand zijn eigen vrucht. De bladeren van de boom brachten de volken genezing." (Openb. 22:2) Nu staat er in onze kerktuin ook een boom, een Paasboom. De hele buurt heeft gebreid om deze boom aan te kleden. Ik kan er niets anders in zien dan een levensboom. Pasen is de herschepping. Rembrandt heeft me geholpen om dit mysterie binnen te gaan. Diezelfde ervaring had Ida Gerhardt, zij maakte er een gedicht over. Ze geeft woorden aan het onzegbare.

*Eén Rembrandt kende als kind ik goed
de Christus met de grote hoed
wandeland in de ochtendstond.
En, naar erbij geschreven stond:
Hij was de hovenier.*

*En nóg laat ik mijn tranen gaan
als in de gaarde ik Hem zie staan
en – wat terzijde – in stille schrik
die éne, zij die dacht als ik:
Het was de hovenier.*

*O kinderdroom van groen en goud –
géén die ontnam wat ik behoud.
De laatste hoven naderen schier
en ijler wordt de ochtend hier.*

Hij is de hovenier.

Amen